

N:o 17.

Redaktör och utgivare: FRANS J. HUSS.
Expedition: Klara V. Kyrkog. 19.

Stockholm den 1 November 1885.

Pris: Helt år 6 kr. Halft år 4 kr.

Lösnr 30 öre. Annonsspris 20 öre petitråd.

Årg. 5.

Konsonans och dissonans.

Harmonisk studie af A. L.

3. Helmholtz' sväfnings-teori och v. Oettingens dualism.

Så länge det blott vore fråga om det sinliga intrycket, vore tydligen Helmholtz' i förra numret antydda, skarpsinniga teori tillräcklig, enligt hvilken konsonansen beror på partialtonernas koincidenser, dissonansen på deras sväfningar, samt definitionen på förvandtskap blir den att »förvandta i första graden äro sådana klanger som hafva två lika partialtoner». Men ett intervalls sinliga råhet eller mjukhet är icke identisk med dess harmoniska betydelse; den sist nämnda förblifver alltid densamma, den förra åter ändrar sig både efter klangfärgen och efter läget på skalan. En quint nere i grofva oktaven har samma antal sväfningar mellan grundtonerna som en liten sekund uppe i tvåstrukna oktaven, hvilket är lätt att visa. Antalet sväfningar fås nämligen genom att subtrahera de båda samklingande tonernas svängningstal från hvarandra. Vi finna då, att det sväfningsstal som enl. Helmholtz gör det råaste intrycket, näml. 33, uppkommer i alla följande intervall:

99	132	165	198	297	330	528
66	99	132	165	264	297	495
33	33	33	33	33	33	33

Altså skulle quinten, kvarten och tersen blifva dissonanser, när man förlägger dem i basen! Men detta är ju icke förhållandet, hvaremot råheten i klang visserligen inverkar derhän, att en tonsättare som bekant gerna undviker att lägga altför tränga intervall djupt ner i basen.

Äfven klangfärgen skulle som sagdt vålla ändrad harmonisk betydelse, om sväfnings-teorien vore tillräcklig. Klarinetten saknar som bekant alla jemntaliga partialtoner och eger endast de udda (1, 3, 5, 7 etc.), och således blifva naturligtvis äfven partialtonernas sväfningar och

koincidenser här ganska olika dem på andra instrument. Bland annat blir quinten på alla klarinettartade instrument afgjort mera rå än stora tersen, såsom synes af följande notexempel, der (de udda) öfvertoner äro angifna med svarta nothufvud:

Som man ser, börja de svårare sväfningarna (näml. mellan tränga intervall) vid quinten redan mellan partialtonerna e^1 och d^1 , vid tersen deremot först högre upp, mellan b^1 och $giss^1$, hvadan, enär de djupare partialtonerna klinga starkare än de högre, quinten nödvändigt måste ljuda mera rå än tersen. På andra instrument är förhållandet motsatt, enär om de jämna partialtonerna tagas med, halftonssväfningar uppstå för tersen redan mellan e^1 och h .

Med rätta har således v. Oettingen anmärkt, att sväfnings-teorien väl förtjenar afseende, men icke i harmonisk utan i instrumental mening. Men på samma gång han påpekar, att intervallens harmoniska betydelse måste bero af en icke blott sinlig och negativ, utan positiv princip, så finner han för sin del denna princip i kombinationen af hvad han kallar tonicitet och fonicitet. Liksom i dur-treklängen *c e g* den djupaste tonen c är »tonika», d. v. s. grundton för de harmoniska öfvertoner, som tillsammans bilda c -klängen, så är i moll-treklängen *f a c* den högsta tonen c »fonika», d. v. s. själf öfvertone i alla de klanger, hvilkas grundtoner tillsammans bilda f -moll-klängen. Det råder sålunda en polaritet mellan dur och moll, som just gifvit anledning till namnet på v. Oettingens bok: »Harmoniesystem in dualer Entwicklung.»

Att denna polaritet faktiskt förefinnes, att moll-klängen i placeringen af sina intervall är en upp- och nedvänd dur-klang, är obestriddt och har äfven af flere forskare före v. Oettingen insetts — såsom i vår inledning nämndes. En annan fråga är, om man kan göra denna dualism till konstitutiv för hela harmonibyggnaden och för den principiella väsenskilnaden mellan dur och moll. Framför allt är det viktigt att i så fall äfven uppvisa moll-klängens beroende på i naturen verkligen medklingande undertoner, på samma sätt som dur-klängen sammanfaller med de närmaste harmoniska öfvertoner, hvilkas objektiva verklighet är bevisad derigenom att de kunna göras hörbara eller deras svängningar synbara. Riemann, den mest konsekvente ifråren för v. Oettingens teori, har insett denna vikt. Till en början nöjde han sig med att påstå, det undertoner blott klingade med i örats membrana basilaris, hvilket emellertid endast måste blifva en hypotes, som svårigen kan bevisas. Men i företalet till sin »Musikalische syntaxis» säger sig Riemann hafva gjort den upptäckten, att »dämmare-fria strängar, hvilka motsvara undertoner af en anslagen ton, göra svängningar, icke blott partiella, utan äfven totala, hvarigenom undertoner blifva hörbara». Till svar härpå förklarar dock Helmholtz i fjerde upplagan af sin »Lehre von den tonempfindungen», att han ej kunnat öfvertyga sig om riktigheten af detta faktum; »kanske — säger han — har Riemann blifvit missledd derigenom, att på starkt resonerande, särskildt äldre instrument hvarje kraftig skakning, således kanske också ett kraftigt tangentanslag, kan alldeles oberoende af tonhöjden bringa en eller flere af de djupare strängarne till att ljuda.»

De akustiska försök jag själf verkställt för att möjligen utröna beskaftenheten af Riemanns upptäckt, hafva icke ledt till bestyrkande resultat. Det följande synes mig bestämdt tala emot Riemanns åsigt. Jag anbragte på en Kanhäusers taffel en liten pappersryttare öfver strängarne till

ostrukna *c* äfvensom andra ryttare på några andra strängar i närheten, nedtrampade pedalen för att upplyfta dämmarne, samt anslag ettstrukna *c*, d. v. s. okta-ven ofvanför det förra. Alla ryttarne lågo kvar utom den på först nämnda *c*, hvilken skakade häftigt och afkastades. Detta bevisar nu visserligen att underoktovens strängar verkligen bragtes till medklingande, men det kunde ju hända, att de blott svängde partielt i sina båda hälfter och således angäfvos samma *c* som anslags (*c*¹), men icke sin egen ton (lilla *c*), och då vore ju ingen verklig underton för handen. För att utröna detta resonerade jag som så: om underoktovens sträng, då den af öfveroktaven bringas till medljudande, anger blott samma ton som denna, men icke sin egen, och sålunda blott svänger partielt i sina båda hälfter, men icke totalt i hela sin längd, så måste tydligen nodpunkten mellan båda hälfterna befinna sig i hvila; svänger åter strängen äfven med hela sin längd, så måste midtpunkten och således äfven en der anbragt ryttare deltaga i rörelsen.* Jag uppsökte sålunda *c*-strängens midt, placerade der min ryttare, anslag å nyo med upplyftade dämmare öfveroktaven *c*¹ — och se: ryttaren satt så stilla, att han blott nästan omärkligt vacklade i sadeln, hvilket senare torde förklaras dels af instrumentets allmänna skakning, dels af svårigheten att precis på håret träffa nodpunkten. Sköt jag åter ryttaren ett litet stycke från midten, så hoppade han och skälfdes vid förnyadt anslag så förfärligt, som trots någon grön ridelev på en ostyrig häst. Gjorde jag sedan samma försök under anslående af samma sträng, på hvilken ryttaren satt, så skallrade han och sparkade naturligtvis yttervärre, men märk väl! likadant på hvilken punkt af strängen jag än satte honom — naturligt nog, då ju nu, då strängen svängde med hela sin längd, äfven midtpunkten deltog i rörelsen, hvilket i förra fallet tydligen icke var händelsen.

På grund af dessa experiment vågar jag mot Riemann vidhålla den åsigten, att *en sträng, som motsvarar en underton till en viss anslagen ton, visserligen klingar med, men gör blott partiella, icke totala svängningar, angifver således blott den anslagna tonen, icke sin egen.*

Vi skola nästa gång fortsätta vår kritik af undertonsteorien.

Många anförare mena att öfverdrifven hastighet af taktmättet skall åstadkomma eld. Men ligger icke elden först i sjelfva tonsättningen, så kommer den sannerligen icke in genom jägtandet. MOZART.

* Enda invändningen häremot vore, om ryttaren sjelf genom sin tryckning på strängen skulle kunna framkalla en flageoletton i st. f. strängens egen ton; men dertill är han altför lätt — hvad hvar och en kan öfvertyga sig om genom försök.

Sångarförbundet O. D.

Få äro väl inom bildade kretsar i vårt land hvilka icke hört eller hört talas om Upsalasångarnes elitkår, sångarföreningen O. D., förkortning af »Orfei Drängar». Tillkomsten af denna förening är dock mindre bekant likasom ej heller dess verksamhet och mera framstående medlemmar, och vi vilja därför med ledning af professor Nybloms tal vid O. D:s tjugufemårsjubileum den 7 dec. 1878 kasta en blick på detta sångarförbunds historia. En särskild anledning dertill hafva vi just nu fått genom den mans fränfalle, som kan anses för sällskapets förste stiftare.

Sällskapet stiftades 1853, då Jonas Widén d. 30 oktober sammankom med några vänner på hotel Upland vid Dombron för att under en tid, då koleran gästade Stockholm och hotade Upsala, hvilket var strängt bevakadt genom karantän och en kedja af vakter, muntra sig under de dystra tiderna. Widén ansågs för den tidens första tenorröst i Upsala och jemte honom sammankommo 12 kamrater, hvilka bildade grundstenarne till det nya sångartemplet. Dessa voro Gottfr. Nibelius, Gustaf Schram, Joh. Hambræus, Jacques Kinberg, Joh. Hälén, Karl Nordlund, Fredr. Kröningsvärd, Olof Ocklind, Hjalmar Uggla, Oscar Arpi, And. Arhusiander, Joh. Boye. Den sist nämde var ackompanjatör, de andra sångare, utom Ocklind, som antogs till »auditör» och notvändare. Sällskapet tog till lystringssång Fredmans epistel n:o 14 och kallade sig efter första strofen i denna sång »Orfei drängar». Efter första sammankomsten samlades man hvarje söndagsafton i november månad. — Den 14 april firades en festlig afton, då efter 2 terminers frånvaro utomlands Josephson återkom till fäderneslandet och upptogs såsom den 33:je ledamoten i sällskapet, hvars egentliga ordförande och musikchef han sedan blef.

Med år 1855 tillväxte sällskapet i antal och verksamhet. Det året invaldes 33 medlemmar. Vårterminen invigdes med sällskapets deltagande i en konsert, som gafs af Jul. Günther. Snart derefter uppträdde sällskapet med egen konsert, en glad tillställning, af hvilken den som nedskrifver detta har en angenäm hågkomst. Konserten gafs d. 3 Maj 1855 till förmån för sällskapets och det akademiska kapellet vaktmästare Jonas Vaxlund. Programmet till denna, som gafs å Gillesalen, förtjenar att anföras. Det lydde som följer: 1. Ouverture till »Den stumma», utförd af O. D:s violinspelare och tre amatörer för pukor, bastrumma och triangel. 2. »Hör I Orfei drängar». 3. »Den resande studenten» af Josephson. 4. Kröningsmarsch ur »Profeten». 5. »Fri Måndag» af Kücken. 6. »Linnea borealis», quartett för messingsinstrument. 7. »Hjärter kung» af Kücken. 8. Den gamla fackeldansen för orkester (utgörande grunddraget till »Movitz valdthornet proberar»). 9. Quartetter. 10. Ur gluntarne.

11. »La Sorondella» — introduktion till Rossinis »Stabat mater» för violin och piano, hvarpå följde den genuina Sorundavisan, humoristiskt föredragen af Ludv. Vall, kompositionen arrangerad af Joh. Fröberg. 12. Haydns »barnsymfoni». 13. »Buvons» ur Comte d'Ory. Detta var innehållet af O. D:s första konsert. I början af detta år hade sällskapet nöjet att första gången i sin krets se Gunnar Wennerberg och på samma gång som »Magistern», äfven »Glunten» och Daniel samt gamle Israel Hvasser. Detta år biträde O. D. vid konserter af Ludv. Norman och Dente. Åren 1859 och 1860 inträdde en tillfällig afmattning af lifvet inom sällskapet, men det vaknade på nytt med friska krafter 1861. En dubbelkvartett af den tidens bästa sångare inom Upsala studentkår företog då en konsertresa under sommarmånaderna. Återkomna till Upsala invaldes de d. 4 dec. i O. D., och från den dagen kan sällskapet räkna sin pånyttfödelse. Invalda blefvo nu Hjalmar Hjort, Axel Ling, Ax. Wallin, Carl Ling, Herm. Wählander, Henr. Grahl, Teodor Carlson, Ivar Hæggström, Ludv. Eklund, Lars Lindelius, Adolf Barnekow, Erik Poppius och Petrus Ödmann. 1862 och 63 biträde O. D. å konserter af syskonen Neruda, bröderna Holmes (violinister) samt danske orgelspelaren Matthi-son Hansen. Året 1864 är minnesvärdt såsom det år då sällskapet sjelft började gifva årliga konserter. Den ofvan nämnda konserten till förmån för Vaxlund var naturligtvis en tillfällighetskonsert, som ej kommer med i räkningen.

I mars 1862 gafs en konsert för Antigonefonden, då »Korsriddarne» af Josephson var en nyhet för dagen, och i april följande år gafs en konsert till förmån för Pariserfärdens sångarkassa. Å en konsert 1868 gäfvos nyheterna »Frithiof» af Max Bruch och »Salamis» af Gernsheim. Från och med 1870 företogos de årliga värkonserterna, stundom följda af en höstkonsert. Å dessa konserters program finna vi (1870) festsången »An die Künstler» af Mendelssohn, »Korsfarersång» af Rubenson, »Volmerslaget» af Peter Heise, (1872) »Gesang der Geister über den Wassern», »Nachthelle» och »Gondelfahrt» af Schubert, (1874) »Ökenen» af Daniel, »Behagen» af Heise, »Hymne du matin» af belgiern Hanssens, (1875) »Normannenzug» af M. Bruch, »In Lenom» af G. Wennerberg, (1876) »An die Freude» af A. Söderman, »Landkinding» af Grieg, »Das Glück von Edenhall» af Schumann, »Wiborg domkirke» af Gade, (1877) »Ständchen» af Schubert, »Kong Hakes liigfærd», af P. Heise, »Auerbachskeller» af Wennerberg. Vid 25-års jubileet 1878 gafs »Upsala minne» af Ivar Hallström, och till den konsert och festlighet som då egde rum inbjödos Gade, Heise och Hartmann från Köpenhamn; ingen af dem infann sig dock.

Sällskapet är byggt på full frihet och organisationen ganska enkel. »Dokumenterna» bestå af tre delar: ett album, der hvarje ledamot inskrifver sitt namn och

dagen för inträdet, samt inlägger sitt fotografkort, vidare några räkenskapsböcker samt noter jemte konsertprogram. Sällskapet medlemmar delades redan från början i sångare och icke sångare, hvilka senare benämndes »glada auditörer och notvändare» och nu äfven få namn af »farbröder». En sådan »allas farbror» var den älskvärde musikaliske gamle majoren Johan af Geijerstam. Valet af medlemmar sker efter anmälan och med slutna sedlar; den hvars namn är öfverstruket på tre sedlar har för den gången fallit igenom. Celebra personer väljas med acklamation. Den invalde helsas med några välkomstord och sången »Hör I Orfei drängar», hvarefter han för sällskapet får aflägga ett självvaldt sång- eller musikprof. Sådan introduktion förrättades första gången i sept. 1855. Embetsmän i O. D. äro: ordförande (musikanförrare), kamrer (för ekonomien), och sekreterare samt sedan 1870 en korag, som utväljer och inöfvar 4-stämmiga a cappella-körer. En ceremoni till uttryckande af sällskapets kamratlika sammanhållning är utförandet af »O. D:s stora glunt», bestående af den första bland Wennerbergs för sällskapet så kära Gluntar, hvilken utföres på det sätt, att tenorerna äro »magistrar», basarne »gluntar» med ackompanjement, dels alla bocce chuisa, dels med klang af sammanstötta pokaler.

Af framstående svenska sångare och komponister synas i O. D:s album Günther, Arnoldson, Arlberg, Norman, Hallström, Willman, Lundqvist, Ödmann, Alb. Rubenson, Poppius m. fl. Af utländska tonkonstnärer: Tellefsen, Matth. Hansen, bröderna Holmes, Anton Door, Ferd. Laub, Rob. Heckmann, Joachim, »Florentinerkvartettens» medlemmar m. fl. Sveriges konung och tronföljare äro äfven inskrifna i sällskapet.

Sällskapet O. D:s konserter äro alltid en musikalisk högtid för tonkonsten och särskildt den friska studentsångens vänner, och dess konserter här i hufvudstaden locka alltid »fullt hus». Hvad sällskapets offentliga uppträdande under senare år beträffar är det öfverflödigt att närmare redogöra derför. Vi ha här med denna skiss endast velat påminna om och för en större allmänhet med en liten historik närmare belysa sångarförbundet O. D., hvars namn i hela vårt land är lika väl bekant, som dess sång efterlängtat och värderad.

Det vore önskligt att dessa förståsiga-påare, hvilka nu så mycket strida om tillåtna eller otillåtna ackordföljder, i stället försökte att uppfinna en enda verkliga ny menue. HAYDN.

De största skönheter som melodi och harmoni mäta erbjuda kunna bli fel och ofullkomligheter om de användas på orätt ställe. GLUCK.

Heinrich Schütz.

I början af detta år firades, såsom bekant, öfver allt musikfester till minne af Bach och Händel, hvilkas födelsedagar inträffade för 200 år sedan. Hågkomsten af en annan ännu äldre tysk mästare inom tonkonstens värld har nyligen upplifvats i det land som såg honom födas; denne för vår tid mindre bekante man är Heinrich Schütz, född i Köstritz d. 8 Oktober 1585. Att Bach och Händel äro oss mera bekanta än Heinrich Schütz kan, utan att vi fästa oss vid deras inbördes rang, ensamt förklaras genom arten af deras verksamhet och tidskillnaden dem emellan. Vi behöfva endast tänka oss hvilken skillnad i smakriktning som förefinnes mellan vår tid och början af vårt århundrade för att inse, det en man som lefde 100 år före Händel och Bach svårligen kan, så som de, ännu lefva för oss i sina verk.

Den kurfurstliga sachsiska kapellmästaren Schütz var dock en af musikverldens stormän, hvarom hans ärofulla binamn: »den tyska konstens och de tyska konstnärernas fader», är ett vittnesbörd, och hans verksamhet har varit af stor betydelse för musikens utveckling i Tyskland, alldenstund han är att anse såsom den första tyske operakomponisten.

Heinrich Schütz var en äkta, ädel konstnärnatur med hög uppfattning af konsten och konstnärskallet, en lärd och originel komponist samt en man med ädel karaktär, god och välvillig mot underlydande som kolleger.

År 1599 kom den då 13-årige gossen såsom diskantist till den konstläskande landtgreffen Moritz i Cassel, der han fick tillfälle att med landets unga ädlingar utbildta sig i språk, konster och alla ridderliga idrotter. Då hans röst 1607 gick förlorad, fick han genom furstens välvilja besöka universitetet i Marburg, der han med allvar studerade rättsvetenskapen, såsom en disputation »de legatis» intygar. Då landtgreffen två år senare, 1609, kom till Marburg gjorde denne honom ett förslag »att, eftersom han hade en synnerlig inclination till musik, begifva sig till den verldberömda musicus, Giovanni Gabrieli i Venedig», då han (landtgreffen) ville bekosta vistelsen der. Schütz begaf sig också till Italien, der han studerade under Gabrielis ledning. Denne dog 1612, och ett år senare vände Schütz åter till Tyskland och till landtgreffens hof. Han tänkte nu att, »med de goda fundament i musik», som han numera egde, egna sig åt studier ännu ett par år, då han kallades till Dresden att »uppvakta med sin konst» vid ett furstligt barndop. Här kom han sedan att stanna, och från 1615, då han öfvertog kapellet här, började för honom en rastlös verksamhet. Kapellet i Dresden lyftes af honom till en höjd, som väckte stor beundran; med outtröttlig flit egnade han sig åt utbildning af sångare och instrumentister, och i sin musik sträfvade han efter att förena de gamle italienarnes höga stil med för hans tid mera lämpliga och

omtyckta uttrycksformer. I kyrkomusiken införde han recitativet med växlande solo-sånger samt »concerten», en nyhet som snart utbredde sig öfver hela Tyskland. Derjemte vände han sig ock åt den verldsliga musiken, åt konserter och balletter, som mycket förekommo vid hofvet i Dresden.

Från Italien hade berömmet öfver en ny konstform, »operan», hunnit till Tyskland. Sträfvande att befria musiken från de styfva kontrapunktiska formerna och höja den till större uttrycksförmåga, så att ordens mening och betydelse kunde komma till sin fulla rätt i musiken, hade år 1594 i Florens ledt till uppkomsten af det första musikdramat, till operan »Dafne», diktad af Rinuccini och satt i musik af Jacopo Peri och sångaren Caccini. Detta verk förskaffade sig kurfursten Johan Georg I från Florens för att användas vid en hoffest, och Martin Opitz, sekreterare hos borggreffen i Dohna, fick i uppdrag att öfversätta det samma. Emellertid måtte den tyska texten ej passat till den italienska musiken, hvarföre Heinrich Schütz satte ny musik till den tyska dikten af Opitz.

Detta nya verk, som alltså kan kallas för den första tyska operan, uppfördes d. 13 April 1627 på slottet Hartenfels i Torgau vid förmålningen mellan den sachsiske kurfurstens äldsta dotter och landtgreffen Georg af Hessen-Darmstadt i närvaro af en mängd furstliga personer. Texten till detta verk är bibehållen samt är till finnandes i Martin Opitz' dikter. Kompositionen har helt och hållet gått förlorad, men man har skäl för antagandet att den höll sig nära intill den italienska förebilden.

Sålunda var icke en inre konstnärsdrift till finnande af en ny konstform, såsom i Italien, anledningen till den första tyska operan, utan en tysk furstes önskan att roa sina gäster med den italienska nyheten. För att det tyska musikdramat skulle kunna få fast fot och säker grund fordrades framför allt utveckling af den tyska instrumentalmusiken. I musikaliskt hänseende var den börjande italienska operan öfverlägsen den tyska, men i praktfull utrustning stod den senare ej efter. Ögonfägnad och sinnesretning var hvad som med detta af musik, poesi, måleri och arkitektur sammansatta »konstverk» egentligen åsyftades. Diktarne och tonsättarne voro endast handtlangare åt furstarne för tillfredsställande af deras begär efter njutning och prakt.

Schütz' hufvudsakliga verksamhet som komponist var egnad åt kyrkan, derom vittna ett oändligt antal motetter, psalmer, koraler, passions-, påsk- och julhistorier, andliga konserter och symfonier. Vår tid känner af hans större verk knappast mer än den af Dr Carl Riedel i Leipzig bearbetade passionsmusiken. Breitkopf & Härtels stora förlagsfirma ämnar emellertid till hedrande af »det 17 seklets störste musiker» utgifva hans samtliga verk, och hans andliga tonsättningar komma att fylla tio stora folioband.

Schütz begaf sig 1628 för andra gången till Italien, och här uppstodo hans »andliga symfonier», hvilka utgäfvos i Venedig under hans latiniserade namn »Sagittarius». Efter återkomsten till Dresden fann han kapellet till följd af kriget aldeles världslosadt. Penningar fattades till aflöning åt dess medlemmar och Schütz vände sig gång på gång till kurfursten för att utverka understöd åt de arma kapellisterna. Det blef slutligen omöjligt att hålla kapellet uppe. Schütz begaf sig då med kurfurstens medgifvande till Köpenhamn 1634, sedan till Braunschweig och Lüneburg 1638 och ännu en gång till Köpenhamn 1642 på ett kort besök, sedan han året förut lyckats förmå kurfursten att bilda ett nytt kapell i anspråkslösaste form, hvarigenom »gleichsam nur ein Saame von der Musik» skulle kunna bibehållas vid hofvet i Dresden. Efter vapenstilleståndet 1645 begynte han arbeta på kapellets återställande, men rönt ej någon varaktig glädje af sitt verk. Kurprinsen, som mycket intresserade sig för musik och med förkärlek hyllade den italienska musiken, skaffade sig ett eget kapell af 13 musiker och 5 kapellgossar, hvilket nu bestod jemte det kurfurstliga, som utgjordes af 21 personer. Schütz ansåg sig då undanträngd och begärde sitt entledigande, men den välvillige kurfursten ville ej släppa honom ifrån sig. Efter 57-årig tjänstgöring befriade honom döden d. 6 Nov. 1672 från en ställning, som blef honom outhärdlig genom den nya smakriktningen i musiken. Han hade då uppnått en ålder af mer än 87 år.

Schütz har fört sin tids tonkonst ett stort steg framåt och är att anse såsom den förnämste representanten för en ny riktning, hvarmed han gick om sina företredare, äfven sin lärare Gabrieli. Sträfvande efter ingjutande af ett andligt innehåll i tonspråket, rikare harmonik medelst användande af den kromatiska tonskalan gent emot de hittills herskande (diatoniska) kyrkotonarterna samt begagnandet af instrumentallackompagnement, allt detta stälde Schütz i förgrunden såsom en banbrytare af stort inflytande på konstens senare utveckling.

Till firandet af Heinrich Schütz' minne har professor Carl Riedel i Leipzig d. 9 och 11 Oktober gifvit konserter i Nicolaikyrkan, vid hvilka utförts kompositioner af Gabrieli, Schütz, Seb. Bach och Händel. En »Passion» af Schütz, utaf prof. Riedel sammansatt af fyra hans passionskompositioner, väckte dervid mycket intresse och gjorde ännu i dag ett djupt intryck på åhörarna.

Hvaruti består konsten att läsa musik från bladet? Deruti, att föredraga stycket i riktigt ändamålsenligt tidsmätt, att tilldela alla noter, förslag o. s. v. deras relativa tonvigt m. m., och allt detta med en sådan smak, att åhöraren är böjd att anse spelaren för musikens författare. MOZART.

FÖLJETONG.

Mäster Rameau och made-moiselle Miré.

Han är länge sedan död, den gode Jean Philippe Rameau, redan för mer än hundra år sedan. Han föddes den 25 Oktober 1683 i Dijon och dog den 12 Sept. 1764 som »kammarkomponist», *compositeur de cabinet*, en plats som skapades för honom af Ludvig XV.

Men han var en afundsvärd man. Hela Frankrike svärmade för hans musik. Hans »Kastor och Pollux», hans »Dardanus», »Pygmalion», »Hyppolite», »Zoroaster» och ett dussin andra af hans operor gjorde sin rund öfver alla scener i Frankrike, Tyskland, Italien och inhöstate åt honom öfver allt ära och guld.

Kritiken kallade honom allmänt »Harmoniens Newton», publiken kallade honom »svanen från Dijon»; detta samma Dijon, som var Bossuets, Crébillons och Alexis Piroons vagga.

Ja, Rameau var en stor tondiktare, han hade mera melodi i sitt lillfinger än Lully i hela sin hand. För hundra år sedan skakade han, likasom senare mäster Auber, årligen ett par operor ur ärmnen, och dervid gjorde det honom detsamma om texten var god eller dålig, tragisk eller komisk. Han sade: »Allt kan sättas i musik; allt, till och med en holländsk tidning.» Han skall till och med en dag ha satt musik till ett kraftbref från en af sina björnar.

Rameaus karaktär var förträfflig; en vän för sina vänner, en beskyddare åt hvarje uppåtsträfvande talang, fri från afund och skadelystnad. Men mer än sitt stora rykte älskade han — qvinnorna. En af de skönaste ballettheltinnorna den tiden var mademoiselle Miré. Det var en präktig qvinna, en sylfid, som i »Zais», »Nais», »Anakreon» och hvad allt de der balletterna kallades, kunde förvrída hufvudet till och med på förnuftigt folk.

För denna mademoiselle Miré svärmade nu med passion herr Rameau, en man om sjuttio år, och hon älskade honom tillbaka, så mycket som en dansös om tjugutvå år kan älska en man, som med ena foten står i sjuttioalets schylla och med den andra i åttiotalets charybdis.

Hon kallade honom pappa, strök hans blåsvarta haka och lät sina små fingrar härja i hans gråa lockar.

Och då Rameau var ädelmodig, såsom andra stora konstnärer, skänkte han henne också allt hvad hennes lilla hjerta kunde begära. Att hon äfven af andra då och då emottog presenter kan man ju ej undra på, detta är ju så vanligt. Bland annat erhöill hon också af en rik engelsman en förtjusande liten knähund med namnet »Gil Blas», ett riktigt prakt-exemplar bland knähundar, med sammetslen pels, den finaste lilla nos och ögon så kloka, att de väl voro mycket klokare än den rike engelsmannens, Rameaus dristige medtäffare. Gil Blas var alltså

mönstret för en hund, men han hade ett fel: han kunde ej fördraga musik.

Hvarje gång Rameau satte sig till klaveret för att spela någonting för sin väninna började mylord Gil Blas att ursinnigt tjuta och jämmerligen gnisla och han lugnade sig ej förr än »svanen från Dijon» steg upp från instrumentet.

»En malitiös best», mumlade kompositisten.

»En allra som sötaste liten hund», sade dansösen skrattande.

Hvad man hatar eller älskar, det vet man, och hundarne veta också hvilka de hata eller älska.

Rameau hatade monsieur Gil Blas och Gil Blas hatade monsieur Rameau.

Derför sprang monsieur Gil Blas alltid som en tiger fram ur sin gömma och började skälla förtvifadt, så fort monsieur Rameau trädde inom dörren. Ja, när han tyckte sig ha skällt nog, började han till och med att bitas.

»En gemen hund», knorrade mäster Rameau.

»Ett makalöst djur», skrattade mademoiselle Miré.

Och då vår gamle celadon en dag åter igen satt vid sidan af sin unga Circe, började Gil Blas å nyo, aldeles såsom hade han varit dresserad dertill, att morra så att Rameau förlorade tålmodet och sade till Miré:

»Hör, mitt barn, denna hund är ett afskyvärdt kräk, han tjuter ju aldeles erbarmligt och skäller falskt. Han är outhärdlig. Han har ingen känsla för musik, han hatar mig och min konst. Flere gånger förut har jag bedt dig, mitt kära barn, att jaga bort den här odrägliga hunden, men du har inte gjort det, utan tycker mer och mer om honom för hvar dag. Åt den der lilla besten har du stickat en sofdyna, ett halsband och en oreillon. Hvad har du stickat åt mig?»

»Ingenting», svarade dansösen naivt och började skratta.

»Men i dag upprepar jag min bön för sista gången: Om min vänskap har något värde för dig, så jagar du i denna dag, hör du, i denna dag, den der hunden ur huset, dränker honom eller skaffar honom ur världen på hvad sätt du vill. I morgon kommer jag till dig för att se hvem du håller mest kär, din afskyvärde Gil Blas eller din gode pappa Rameau.»

Han tog sin hatt och gick.

»Han är då en egensinnig narr, den der gubben», sade Miré, tog hunden på sin arm och strök honom ömt.

Då Rameau andra dagen kom tillbaka var hans första fråga:

»Nä, har du uppfyllt min bön?»

»Ja», svarade Miré.

»Nä, har du gjort af honom?»

»Jag kastade honom i vattnet i går afton.»

»Låt mig omfamna dig, ma Miré.»

I samma ögonblick kröp Gil Blas fram under soffan, der han legat gömd, och bet den gamle herrn så dugtigt i vader,

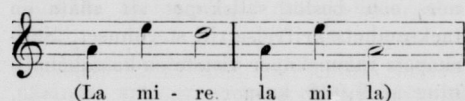
att han utom sig af vrede grep tag i sitt bamburör och med ett enda slag sträckte det stackars djuret till marken.

»Mördare, mördare!» skrek dansösen; »min käraste lille Gil Blas är död!»

»Mademoiselle, jag föraktar er», utropade Rameau och skyndade derifrån.

Miré grät i två dagar och två nätter, sedan skickade hon sin älsklings lik till hr Triptolomé för att uppstoppas.

Den gamle Rameau kom ej tillbaka. Men han grämde sig så mycket öfver sin unga väninnas hjertlöshet, att han fyra år derefter, ledsen på sig sjelf och hela världen, lemnade detta lifvet. En spefögel diktade öfver honom följande grafskrift i noter:

Det är: La Miré, l'a mis là.

Vår Pristäflan.

Se tillkännagifvandet sista sidan.

Granskningen af de inlemnade täflingskompositionerna har förorsakat fördröjning med detta nummers utgifvande.

Liszt i Weimar. Likt flyttfoglarna, som årligen vända tillbaka och uppsöka sina gamla platser, in finner sig en ung svärmande konstnärsskara från alla land till en herrlig sammanvistelse i Weimar hos mästern Liszt. Förr var frekvensen större, men ännu har den ej aftagit så mycket, ty i år har den uppgått till 52 personer, damer och herrar. — Oldmästaren befinner sig väl, oaktadt alla strapatser vid musikfesterna i Karlsruhe, Strassburg, Antwerpen etc. Tre gånger i veckan, om eftermiddagarne från kl. 4, är lektion och, med så många som söka hans undervisning, har han ett duktigt pensum att arbeta igenom. Utom de redan bekanta pianostorheterna: Friedheim, Ansgör, Siloti, ha flera yngre, duktiga pianister af manligt och qvinligt kön infunnit sig; bland dessa äro isynnerhet att nämna: fröknar v. Liszt (mästaren, brorsdotter), Fischer, Schnobel, fru v. Pastor... herrar Rosenthal, Sauer, Lieblings van Zandt, Domann...

Som gäster hafva här vistats Prof. Klindworth på genomresa, Lutter förlängre tid och den unga violinisten fröken Arma Senkrah, som synnerligen utmärkes af mästaren, och ofta får företrädet att ackompanjeras af honom. Så för ej länge sedan då han med ungdomlig eld spelade med henne en sonat af Beethoven, så som endast han kan göra det.

När lektionstiden är slut får skaran af elever aflägsna sig; endast de särskildt inbjudna stanna kvar — på ett parti whist. Efter denna rekreatiostund sätter sig mästaren till arbetsbordet, der han stundom kan dröja ända till långt på natten.

Från Scenen och Konsertsalen.

	Okt.	
Stora Teat.	16.	Wagner: Lohengrin (Elsa: Frk. Grabow).
" "	24, 28.	Wagner: Lohengrin (Elsa: Frk. Javette).
" "	18.	Auber: Den Stumma (Elvira, Masaniello: Frk. Karlsohn, Hr Sellman).
" "	19.	Ambr. Thomas: Mignon (Mignon, Philine: Frk. Andersson, Strandberg).
" "	21, 23, 25.	v. Flotow: Martha (100:de ggn d. 25/10)
" "	26.	Adam: Konung för en dag (Nemea, Zelida, Piffear: Frk. Andersson, Fru W. Strandberg, Hr Dahlgren).
" "	30.	Boito: Mefistofeles, (50:de ggn).
Nya "	15, 17.	Lecocq: Fågel blå.
" "	18, 21.	" "
" "	30.	" Lillehertigen (hertig de Partenay: Frk. Sjöberg; hertiginnan, Diane: Frk. Lund, Klefberg; Montandry, Vynagire: Hrr Caste-gren, Holmqvist).
Södra "	15—17.	Hervé: Kosackflickan.
" "	19—24.	" "
Musik. Akad.	27.	Fröken Augusta Öhrströms konsert.
Vetensk.-Akad.	31.	Frk. Sigrid Carlheim-Gyllenskölds konsert.

I Operan »Lohengrin», som till följd af fröken Eks inträffade sjukdom någon tid varit nedlagd, har Elsas parti på senare tiden gifvits först af fröken Grabow och sedan af fröken Javette. Båda hafva endast haft kort tid att genom scenrepetitioner sätta sig in i den svåra rollen, men hafva båda lyckats lösa sin uppgift på ett tillfredsställande sätt. Till röst och artistisk sängframställning tager fröken Grabow priset och hon är ju i detta afseende vår första primadonna; jemförd med fröken Ek lyckades den sistnämnda artisten i dramatiskt hänseende i allmänhet bättre. Fröken Grabow likasom fröken Javette hade i detta afseende sitt bästa moment uti duetten i brudgemaket. I operans personal för öfrigt har ingen annan förändring skett än att hr Håkanson en gång innehått kung Henriks roll.

Flotows melodiosa och underhållande opera »Martha» är så godt som en nyhet med dess nu varande uppsättning på Kongl. Teatern. Från d. 27 Nov. 1850, då denna opera gafs hos oss första gången, har densamma upplefvat hundra framställningar på vår operascen och låter ännu höra sig med nöje. Fröken Wendela Andersson innehade det rätt svårt liggande hufvudpartiet och skördade för utförandet deraf rättvist bifall. Som Nancy debuterade fröken Bergenson ganska tillfredsställande. Den skalkaktiga liflighet som tillhör Nancys roll återgafs af henne på ett behagligt sätt, och äfven den vokala delen af rollen gafs med smak, ehuruval detta altparti ej fullt passade för hennes röst. Hrr Söderman och Lundmark sjöngo sina saker ganska vackert och säkert. Med mera studier och scenvana komma de säkert att blifva en god tillökning i vår operapersonal. Den qvicka spinnqvartetten framhålla vi särskildt såsom en framställning värdig större artister.

Två konserter ha vi att anteckna från slutet af förra månaden: fröken Öhrströms å Musikakademien och fröken Carlheim-Gyllenskölds å Vetenskapsakademiens hörsal. Fröken Öhrström konserter utmärka sig alltid för ett rikt program och en viss storslagenhet genom medverkan af Stora teaterns orkester. Vi hinna ej närmare redogöra för allt hvad hennes intressanta konsert hade att bjuda, men i första rummet må vi nämna konsertgifvarinnans prestationer, hvilka ådagalade att hennes vackra röst och talang under den tid hon vistats i Paris vunnit mycket i utbildning. Med verkligt mästarskap föredrog hon arian ur Drottningen af Saba och äfven slutnumret, Boleron ur »I Vespri ciiliani» af Verdi; med hos henne vanliga korrekt deklamation och känslofullt sängföredrag sjöng hon dessutom några ganska intressanta, väl skrifna sånger af fröken H. Munktel, som sjelf ackompanjerade desamma. Hon deltog derjämte i de förut här hörde och omtyckta fruntimmerstriorna af Lago och sjöng med fröken Karlsohn »Ungerska dansar» af Brahms, satta i duett af P. Viardot, koloraturstycken af mera värde som vocaliser än som konstprodukt. Miss Henden Ward, en engelska, som låtit höra sig här förut i privata kretsar, föredrog med vacker röst ett par sånger af Scharwenka och Addison, hvilka i sin enkelhet ej kunde gifva ett begrepp hvarken om vidden af hennes talang eller röstregister. Hon säges vara kontraalt. Om herr Lundqvists föredrag af Södermans Tannhäuser, hafva vi nyss yttrat oss i fråga om sista symfonikonserter. Den vackra sången mottogs äfven här i konsertsalen med stort bifall. Stora teaterns orkester inledde konsertens första och andra afdelningar med den härliga Egmontouvertyren och en intressant harmoniserad marsch af Rubenson, bygd på motivet »Du gamla du friska du fjällhöga Nord». Marschen skrefs till invigningsfesten för Musikaliska akademien. Önskligt hade varit att vid detta tillfälle invigts en i akustiskt hänseende lämpligare och större sal; i den nuvarande framträder orkestermusikens emellanåt verkligen behöfvande när messingsinstrumenten utveckla hela sin styrka.

Fröken Gyllenskölds konsert hade snarare karaktären af soaré genom sin mera anspråkslösa beskaffenhet men erbjöd åtskilligt af intresse genom ett program, som upptog dels nya tonsättningar, dels här förut mera sällan hörda saker, bland dessa senare en nocturne, hvilken, om vi ej missminna oss, endast gifvits här en gång förut, nämligen af fru Essipoff. Fröken Gyllensköld har under de 5 år hon varit vid konservatoriet och genom privat ledning af vår skickliga pianolärarinna fröken Thegerström hunnit en ganska hög grad af konstfärdighet. Hennes spel utmärker sig både för kraft och behaglig touche samt stor teknisk färdighet och klarhet. Då det derjämte ligger karaktär i hennes föredrag, god uppfattning och varm känsla ha vi allt skäl

att tro fröken Gyllensköld komma att hinna ganska långt såsom pianist. Hon ämnar nu, som bekant, fullkomna sina studier i utlandet. Fröken Öhrström biträdde å konserten med några nya visor af D:r Svedbom, ackompanjerade af komponisten, hvilka mottogos med bifall af publiken. Ehuru väl gjorda kunna de likväl ej räknas till de mera allmänfattliga och känslan direkt anslående. En för oss ny pianoquartett af Zdenko Fibich (f. 1850, czechisk komponist i Prag) var en originel tonskapelse, hvars båda första satser innehålla rätt vackra och fattliga saker men som i sin helhet verkade något främmande och förtjenar höras om för att närmare bedömas. Quartetten utfördes berömvärdt af konsertgifvarinnan samt fröknarne Johnson, O. Kjellberg och Valb. Lagervall, hvilken senare äfven lät höra sig i ett par solonummer för violoncell. Särskild uppmärksamhet ådrog sig i denna quartett fröken Johnson genom sitt klangsköna eldiga föredrag i första-violinpartiet. Vår musikaliska akademi presenterade sig ganska fördelaktigt denna afton genom nämnda fruntimmersquartett.

Från in- och utlandet.

Å *Stora teatern* gifves under närmaste tiden »Lohengrin», »Martha», »Profeten» och »Carmen» med herr Forstén som Escamillo och fru Edling som Carmen samt fröken Spångberg, som debuterar i Micaelas parti. Under öfning äro »Judinnan» och »Don Juan» med herr Örtengren som Mazetto samt »Barberaren», »Kärleksdrycken», »Paul et Virginie» och »Antigone».

Menterkonserterna, vid hvilka Herman Bang kommer att biträda, taga sin början d. 16 nov. Anteckning till biljetter kan ske, efter hvad som annonseras, i musik- och pappershandeln Gustaf Adolfs torg N:o 8.

Musikföreningen, om hvars fortvaro efter Normans bortgång man sväfvat i ovisshet, förbereder under f. d. kapellmästaren Dentes samt d:r Svedboms ledning en konsert till firande af sin aflidne anförare minne och till bildande af en grundplåt för en minnesvård öfver honom. Å denna kommer att utföras kompositioner af Ludv. Norman samt en del af Cherubini's requiem.

Filharmoniska sällskapet fortsätter med friskt lif sin verksamhet under Andreas Halléns anförarskap. Programmet för nästa konsert kommer bland annat att upptaga en del af Brahms berömda »Deutsches Requiem», som första gången gafs i Tyskland 1868 och då grundlade kompositörens rykte såsom en af hans fäderneslands förnämsta komponister.

I *Tyska församlingen* härstades har tillsatts en komité för höjande af kyrkosången. Visserligen har för detta ända-

mål en ny melodibok blifvit fastställd och skolungdomen inöfvats till kyrkosång, men körsången har stått tillbaka och meningen är nu att verka för dennas förbättrande.

Ett profnummer har utkommit af en tidning med namnet »*Det musikaliska Sverige*». Denna, hälften musiktidning, hälften annonsblad, är utgifven af dir. S. Åkeson Lundegård, hvilken förut har utgivit »Adress- och varutidning».

Den unge från Stockholm bördige violinspelaren *Edvin Sjöberg*, som i Berlin studerat någon tid och senast för Joachim, ämnar snart återvända till Sverige. Violinvirtuosen Emile Sauret har uttalat sig förmånligt om herr Sjöbergs teknik och föredrag.

En annan ung violinspelare från Stockholm, *Tor Aulin*, har å en konsert i hotel de Rome i Berlin ådragit sig mycken uppmärksamhet. Flera af den tyska hufvudstadens tidningar yttra sig om honom i mycket berömmande ordalag och förespa honom en vacker konstnärsbana.

Fröken *Hedvig Jägerhorn*, hvars studier och framgång i Paris äro bekanta, ämnar innan kort gifva en konsert härstädes.

Förlofning har i tidningarna tillkännagifvits mellan fröken Sigrid Arnoldson och hr Isak Åkermark, bördig från Göteborg och bosatt i Berlin, der han gjort sig ett namn som skicklig tecknare.

Musikkonservatorium. Undervisningen i den i samband med konservatorium upprättade teaterlevskolan har börjat den 26 oktober. Som lärare särskildt för denna skola äro anställda: hr K. Almlöf (scenisk framställning, rollstudium); fröken S. Hebbe (plastik, scenisk framställning, rollstudium); hr F. Hedberg (uttal, deklamation); fröken J. Lublin (främmande språk); hr S. Lund (dans och plastik); d:r K. A. Melin (svenska språket, verslära, dramatisk litteraturhistoria); öfverste G. Nyblæus (gymnastik och fäktning). Antalet elever är för närvarande: i sångscensklassen 6 elever, 3 aspiranter; i talscensklassen 6 elever, 3 aspiranter.

Undervisningen i direktör *Josephsons* teaterlevskola tog sin början den 4 oktober och har sedan dagligen egt rum.

De ämnen, i hvilka undervisningen redan meddelas och lärare i dessa, äro:

Svenska språket och dess uttal, svensk skrifning efter uppgifvet ämne, metrik, prosa- och versläsning, jemte deklamationsöfningar samt litteraturhistoria hr Hellen Lindgren. Roll-läsning på prosa och vers, roll- och pjesanalys, inöfning af hela pjäser jemte skådespelarkonstens teori (deklamation, plastik, mimik m. m.) direktör Josephson. Sång hr Oskar Lejdström. Fristående gymnastik och fäktning premierlöjtnant von Heideman. Dans och

de första grunderna i plastik fröken Olga Sandberg.

Undervisningen i främmande språk jemte flera ämnen tager först sin början när eleverna hunnit något längre i det redan meddelade.

Elevernas antal är för närvarande fjorton. Nya elever antagas efter anmälan och pröfning hos direktör Josephson.

I *Gefle* har musiksången börjat, i det sällskapet *Concordia* d. 12 okt. hade sitt första sammanträde under doktor O. R. Sandbergs ledning. För sällskapet anmäldes den för detsamma hedrande gäfvan ifrån hofkapellmästaren Normans sterbhus af dennes sista kompositioner, och beslöt sällskapet att aflåta en tacksamhetsskrifvelse till sterbhuset. Sällskapets räkenskaper visade en kassabehållning af 9,000 kronor.

För de vid olyckan utanför Grand hotel den 23 sept. skadade och de omkomnas efterlevande anhöriga gafs d. 3 okt. en konsert i Berlin, hufvudsakligen föranstaltad af d:r Grünfeld, som står i spetsen för flera af Berlins välgörenhetsanstalter. Vid denna konsert biträdde Teresina Tua och Adèle Almati (Fieh) samt pianisten fru Benoît. Inkomsten af konserten utgjorde efter afdrag af utgifter för densamma 743 kronor, hvilka öfverståthållarembetet nu bekommit till utdelning i enlighet med gifvarnes afsigter.

I *Berns salong* har under någon tid uppträdt en 10-årig violinspelerska Ernestine Boucher från Paris. För sina år besitter hon rätt mycken färdighet, men bäst vore för det lilla artistämnet att få utbyta konsertsalongen mot en konservatoriesal.

Från *Berlin* berättas att fröken Adèle Almati-Fieh, dotter af telegrafdirektör Fieh härstädes, å en Tua-konsert i Krolls lokal dokumenterat sig såsom en ovanligt begåfvad och lofvande altsångerska med klangfull och böjlig altröst äfven i det lägsta registret, hvilket är sällsynt till och med hos berömda altsångerskor. Fröken Fieh har studerat för fru Marchesi i Paris.

Lunds Studentsångförening förbereder en konsert, som blifver den sista under dess nu varande ledare. Adjunkten Möller, som i 10 år innehaft denna befattning, kommer nämligen nu att nedlägga densamma. Konserten, vid hvilken danske kammarsångaren Simonsen kommer att medverka, är bestämd till d. 20 november.

Fru *Mattis Lundström* har ej fölt modet efter de motgångar och förluster, hvaraf hon drabbades, då hon förra året upprättade en opera på Tivoli-teatern i Kristiania. Hon har nu börjat på nytt dermed, och bland nyengagerade krafter nämnas fru Röske-Lund, en hjeltetenor Carl Erdmann från Tyskland, den norska

sångerskan fröken Paulsen, som lär ega en vacker sopran och goda sceniska anlag, samt herr Fahlström, som ock skall vara utrustad med god röst. Operan öppnades med »Trubaduren», som mottogs med mycket bifall.

Kristina Nilsson sjöng den 19 okt. för första gången sedan flera år tillbaka i Hamburg. Konserten egde rum i Conventträdgårdens stora sal. Likasom i Köpenhamn intogo de talrika åhörarna att börja med en reserverad hållning, men efter juvelarian ur »Faust» steg entusiasmen till samma höjd som öfverallt på andra ställen. Hr Björkstén var hes och gjorde föga lycka, men hr Fischers delikata violoncellspel framkallade stort bifall.

Kristina Nilsson i förening med de nämnda artisterna konserterade den 23 okt. i Köln och den 26 i Frankfurt a. M., i båda städerna med samma resultat som i Hamburg: först en viss ljumhet, sedan jublande entusiasm.

Den ryska sångerskan fröken Olga Berghi, som efter att ha låtit höra sig å Stora Teatern härstädes konserterat i Petersburg, ämnar, innan hon tillträder engagement i Paris, gifva ett par konserter här i Stockholm mot slutet af november.

I danska »Musikbladet» anmäles af den bekante violinisten Anton Svendsen en *Elementar-violinskola*, af Thorvald Madsen. Madsen är elev af violinisten Wald. Tofte och hans violinskola berömmes såsom mycket grundlig och fullständig. Den är utgifven på W. Hansens förlag.

Programmen till Rubinsteins sju konserter, hvilka han under denna säsong ämnar gifva i Berlin, Wien, Petersburg, Moskva, Paris och London, äro nu bekanta. De komma att representera hela klaverlitteraturen från William Byrd 1538—1623 ända till Liszt och den nyryska skolan. Då dessa program såväl hafva ett historiskt intresse som karakterisera den berömda konstnärens mångsidiga förmåga, vilja vi här redogöra för desamma.

1 konserten. Byrd: The carmours whistle. Bull, J: The kings hunting jig. Couperin: La tenebreuse, Le reveil matin, La favorite, Le bavolet flottant, La bandoline. Rameau: Le rappel des oiseaux, La poule, Gavotte et variations. Searlatti: Katzenfuga, Sonat A-dur. Bach, J. S.: Fantaisie cromatique, Preludes et fugues, Sarabande, Gavotte. Händel: Fuge E-moll, Variationer: the harmonious blacksmith, Sarabande, Passacaille, Gigue, Airs et variations. Bach, Ph. E.: Rondo, La Xenophone, Sibylle, Les langueurs tendres, La complaisante. Haydn: Thème et Variations. Mozart: Fantaisie C-moll, Rondo A-moll, Gigue, Alla turca.

2 konserten. L. v. Beethoven: Sonaterna Ciss-moll op. 27, D-moll op. 31, C-dur op. 53, F-moll op. 57, E-moll

op. 90, A-dur op. 101, E-dur op. 109, C-moll op. 111.

3 konserten. Schubert, F: Wanderfantasie, Moments musicales (1—6), Menuet H-moll, Impromptus (C-moll, Ess-dur). Weber, C. M. v.: Sonat Ass-dur, Momento capriccioso, Invitation à la valse, Polacca E-dur. Mendelssohn: Variations sérieuses, Capriccio E-moll, 11 Lieder ohne worte, Presto capriccio.

4 konserten. Rob. Schumann: Fantasia C-dur op. 17, Kreisleriana (1—8), Etudes symphoniques, Sonat Fiss-moll, Fantasiestücke (Abends, Nachts, Traumeswirren, Warum?), Vogel als prophet, Romance D-moll, Carnaval.

5 konserten. Clementi: Sonat B-dur. Field: Nocturnes Ess-dur, A-dur, B-dur. Hummel: Rondo H-moll. Moscheles: 3 Etudes caractéristiques (Reconciliation, Junon, Conte d'enfant). Henselt: Poème d'amour, Berceuse, Liebeslied, La fontaine, Schmerz im Glück, Si oiseau j'étais. Thalberg: Etude A-moll, »Don Juan» fantasie. Liszt: Dess-dur-etude, Valse-Caprice, Consolations (E-dur, Dess-dur), Au bord d'une source, Rhapsodies hongroises (N:is 6 o. 12), Soirées musicales Rossini (La gita in gondola, La regata venessiana, La serenata, La danza), Lieder von Schubert transcr. (Auf dem Wasser zu singen, Ständchen, Erlkönig), Soirées de Vienne A-dur, Fantaisie Robert le diable.

6 konserten. Fr. Chopin: Fantaisie F-moll, Preludes (E-moll, A-dur, Ass-dur, B-moll, Dess-dur, D-moll), Barcarolle, Valses (Ass-dur, A-dur, Ass-dur), Impromptus (Fiss, Gess), Scherzo H-moll, Nocturnes (Dess, G-dur, H-moll), Mazurkas (H-moll, Fiss-moll, C-dur, B-moll), Ballades (G-moll, F-dur, Ass-dur, F-moll), Sonate B-moll, Berceuse, Polonaises (Fiss-moll, C-moll, Ass-dur).

7 konserten. Chopin: Etudes (Ass-dur, E-dur, C-moll, Ess-moll, Ess-dur, H-moll, Ass-dur, A-moll, Cis-moll, C-moll). Rubinstein, A.: Sonate F-dur, Thème et variations, Scherzo (Sonat A-moll). Glinka: Tarantelle, Barcarolle, Souvenir de Mazourka. Balakireff: Scherzo, Mazurka, Islamé (fantaisie orientale). Cui, Cesar: Scherzo, Polonaise. Tschaiowsky, P: Chant sans paroles, Valse, Romance, Scherzo à la russe. Rimsky-Korsakoff: Etude, Novellette, Valse. Liadoff: Etude, Intermezzo. Rubinstein, Nicol: Feuillet d'Album, Valse.

Paris. Gounods nya oratorium »Mors et vita» kommer innan kort att uppföras i Paris under komponistens eget anförande. Edw. Lloyd, för hvilken hufvudpartiet är skrifvet och som utförde detta i Birmingham, kommer äfven i Paris att sjunga detta.

Serpettes nya operette i 3 akter »Rödkappan» har d. 10 okt. gifvits första gången på Nouveautés-teatern och rönt god framgång.

Den bekante impresarion B. Ullman, född i Budapest, har aflidit här omkring 70 år gammal.

Frankfurt a. M. Don Juan har gifvits här för 400:de gången.

Wien. Johann Strauss' nya operett »Zigenarbaronen» uppfördes första gången d. 24 okt. å Theater an der Wien och anses vara ett af komponistens bäst lyckade verk. Bland sågnummer, som i synnerhet gjorde furor, nämnas en matroskör, en af Zuspan, gammal riddare, styckets komiska figur, sjungen kuplett, en quartett mellan de två älskande paren, en täck duett och en präktig final i första akten.

Hofoperan gaf den 4 oktober Glucks Alceste, hvilken ej på 75 år här varit uppförd. Operan, som komponerades för Wien, gick första gången öfver scenen d. 26 dec. 1767. Det bifall, hvarmed publiken nu mottog operan, visar att densamma väcker intresse än i dag.

Undervisningsministern har inbjudit utländska regeringar till deltagande i en internationell konferens i Wien under sista dagarna af oktober, hvarvid öfverläggning om vinnande af en allmän musikalisk normalton skulle ega rum.

Leipzig. Kapellmästaren Dr Reinecke firade d. 8 okt. sitt 25-års-jubiläum som dirigent för Gewandhauskonserterna och var dervid naturligtvis föremål för stor hyllning. Talrika deputationer uppvaktade jubilarerna, och adresser samt rika skänker sändes honom från flera håll.

Danzig. Rubinsteins första opera »Die Kinder der Haide» gafs på Stadtteatern d. 4 okt. för första gången i denna stad. Publiken visade sitt intresse för operan genom bifallsyttringar som stegrades för hvarje akt. Det har nu förflutit två decennier sedan denna opera sist gafs i Wien och Weimar.

Berlin. I Berlins tonkonstnärsförening framvisades d. 9 okt. af Dr Otto Lessmann tre af amerikanskt balsamträ (Abies balsamea) förfärdigade violiner, af hvilka Teresina Tua begagnade en jemte sin amati på sin sista konsert härstädes. Instrumenten provvades, och fackmännen förklarade att dessa instrument stå främst af alla nutidens violiner, ja till och med kunde uthärda konkurrens med de gamla mönsterviolinerna. Bland dem som afprovade desamma nämnas hrr Sauret, Aulin och de Ahna.

Newyork. Madame Judic uppträdde här första gången d. 1 okt. i »Lilla Helgonet» och tog naturligtvis publiken med storm. Hon skall i Förenta staterna gifva 209 föreställningar och erhåller derför en summa af 650,000 frcs.

Rio Janeiro. Ponchiellis »Gioconda» har gifvits å kejsarliga teatern med stort bifall. De förnämsta rollnehafvarne voro damerna Stahl I och II och Borghini-Mamo samt herrarna Brogi, Tamburlini och Mareoni.

Den 24 september var det 50 år sedan *Vincenzo Bellini* afled nära Paris. Af hans operor, som på sin tid mottogos så entusiastiskt hålla sig nu endast »Norma» och »Sömngångerskan» uppe på scenen, och dessa operors stora arier, probersternar för våra koloratursångerskor, komma väl ännu länge att göra dem kända i konsertsalen.

Dödsfall.

Lemke, Frans August, kantor och klockare i S:t Olai församling i Norrköping, f. 1822, † den 18 Okt. derstädes. L. var en god sångare, bekant för sin särdeles vackra röst.

Perrin, Emile, direktör för Théâtre français, f. 1814 i Rouen, † i Paris i början af Oktober. P. har förvärfvat sig ett namn såsom en af vår tids förnämsta iscensättare, var sedan 1870 anställd vid

Th. Français och hade derförut innehaft direktörskapet vid Opera comique samt Stora operan, der »Afrikanskan» uppsattes under hans ledning.

Widén, Jonas, fil. doktor, kyrkoherde i Vintrosa och Tysslinge af Strengnäs stift, † d. 12 Okt, 55 år gammal. Widén var under sin Upsalatid en af studentkårens förnämsta och helst hörda tenorsångare och under flerårig tjänstgöring som prest i hufvudstaden hade han ofta tillfälle att förhöja gudstjenstens högtidlighet med sin vackra messning.

Gåta.

Med *a* ett vanligt qvinnonamn;
Med *i* en komponist,
Förr buren uti ryktets famn,
Men nu förglömd helt visst;
Med *o* ett spel, på hvilken man,
Om lyckan står en bi, nog kan
Bli millionär till sist.

Vår pristäflan.

Till vår nya pristäflan har insändts ej mindre än 10 häften.

De för denna täflan insända pianokompositioner äro följande:

1. »Skuggor och dagar»; motto: »Hony soit qui mal y pense».
2. 5 kompositioner för Piano med motto: »Ars longa vita brevis est.»
3. 4 Pianostycken; motto: »Min gerning nådigt skåda.»
4. Sommarpoesi, 5 Pianostycken; motto: Hvarför lemna du skaparens hägn etc. (Båth).
5. 5 Pianostycken; motto: »Dictum factum.»
6. 2 Pianostycken. Hemlängtan och Dalpolska; motto: »Traute Heimat etc. (Salis).
7. Sonat för piano, solo; motto: »Musiken måste röra hjertat», etc. (Bach).
8. »Slotteröb», scen ur svenska folklivet; motto: »Simplex sigillum veri».
9. Lätt utförbar Pianomusik af R. J. L.—t. (utan motto).
10. 14 mindre pianostycken; motto: »Flos vitæ ars.»

Vid denna täflan hafva pianisten G. Brink, Dir Ad. Lindgren och dir. B. Fexer benäget åtagit sig att vara prisdomare, och har domen utfallit sålunda att vårt pris tillerkändes insändaren af »Skuggor och dagar», hvilken vid namnsedelns öppnande befanns vara

Herr **Richard Andersson**.

Närmast i fråga att tilldelas priset stod n:o 2 med motto: »Ars longa vita brevis est.» — De icke prisbelönta häften jemte sina namnsedlar kunna af insändarne återfås i d'Aubignés pappershandel Gustaf Adolfs torg 8, efter uppgifvande af titel eller motto.

Obs.! Billigt annonspris Obs.!

SVENSK MUSIKTIDNING.

Hrr Musik- och Instrumenthandlare, Musiklärare m. fl. hafva en påtaglig fördel af annonsering i denna facktidning som, i olikhet med dagliga tidningar, gömmas och ligger framme på salongsbordet.

Betydlig rabatt lemnas vid upprepad annonsering.

OBS.! Annonser om lektioner få lärare och lärarinnor införda mot 50 öre pr månad (2 Nr.) för 2 rader (namn, läroämne och adress), 75 öre pr månad för 3 rader. Annonserna böra senast den 12:te och 26:te i hvarje månad inlemnas jemte afgift till Redaktionen eller i Pappershandeln 8 Gustaf Adolfs torg.

Pappershandel

är öppnad af undertecknad

i
N:o 8 Gustaf Adolfs Torg N:o 8
(f. d. Huss & Beers Musikhandel).

Alex. d'Aubigné.

GUSTAF BRINK

Lärare vid Kongl. Musikkonservatorium

mottager privatelever i

Pianospelning.

Trebackarlånggatan 8.

Herrar Bokhandlare!

i landsorten

som ännu ej redovisat för Svensk Musiktidning 1884, torde ofördröjligen lemna redovisning och liqid till

Svensk Musiktidnings Expedition,
Stockholm.

Isabella Beckman,

Sånglärarinna.

24 Kommendörsgatan.

SIGNE HEBBE

meddelar fortfarande undervisning i sång och föredrag, dramatik och plastik samt rolars instudering om anmälan göres Ons- och Lördagar mellan 11 och 12.

Sturegatan 24.

Oscar Lejdström,

Sånglärare.

Kongl. Myntet.

Pianolektioner

gifvas af van lärarinna. Stor omsorg egnas elevens tekniska och musikaliska utbildning.

Vidare i d'Aubignés Musik- och Pappershandel Gustaf Adolfs torg 8.

Richard Andersson,

emottager elever i pianospelning.

Brunnsgatan N:o 28, 2 tr.

Wendela Andersson

meddelar fortfarande sångundervisning åt kvinnliga elever efter Isidor Dannströms metod.

Anmälningar emottagas emellan kl. 10—11 f. m.

Adress: Sturegatan N:o 36.

OBS.! Svensk Musiktidnings Expeditionens- och Redaktionslokal är hädanefter Klara Vestra Kyrkogata 19, 2 tr. upp.

INNEHÅLL: Konsonans och dissonans. — Sångarförbundet O. D. — Heinrich Schütz. — Följetong: Master Rameau och mademoiselle Miré. — Vår pristäflan. — Från Scenen och Konsertsalen. — Från in- och utlandet. — Dödsfall. — Gåta. — Annonser.